

IŠNAGRINĖTI IR APIBENDRINTI TEISMINĘ PRAKTIKĄ BAUDŽIAMOSIOSE BYLOSE DĖL PREKYBOS ŽMONĖMIS (2008)

MOKSLO DARBŲ
SAVADAS

Pagrindas: Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. gegužės 19 d. nutarimu Nr. 558 patvirtintų Prekybos žmonėmis prevencijos bei kontrolės 2005–2008 metų programos įgyvendinimo priemonių 21 punktą.

Tyrėjas: Aurelijus Gutauskas

Vienas pavojingiausių žmogaus teisių pažeidimų šiandien yra prekybos žmonėmis fenomenas. Prekyba žmonėmis tiesiogiai susijusi su migracija, organizuotu nusikalstamumu, prostitucija, saugumu, darbu, sveikata. Kiekvienais metais milijonai žmonių (daugiausia moterys ir vaikai iš silpniau išsivysčiusių šalių) tampa išnaudojamais. Jie tiesiog tampa tarptautinės nusikalstamos industrijos objektais, nešančiais joms milžinišką pelną.

Darbe analizuojami tarptautiniai aktai, atspindintys prekybos žmonėmis sampratos raidą, užsienio valstybių baudžiamųjų įstatymų apžvalga kovoje su prekyba žmonėmis, prekybos žmonėmis ir organizuoto nusikalstamumo sąsaja, teismų praktika prekybos žmonėmis baudžiamosiose bylose. Baudžiamųjų bylų analizėje atskiras dėmesys skirtas žmogaus verbavimui ir gabenimui, žmogaus įgijimo-perleidimo sandoriui, prekybos žmonėmis nukentėjusiojo laisvės pažeidimo ypatumams, pasinaudojimo priklausomumu ir pasinaudojimo pažeidžiamumu kaip prekybos žmonėmis požymiams, seksualinės patirties praeityje ir savanoriško vykimo į užsienį seksualinių paslaugų teikimui aplinkybių baudžiamajam teisiniam vertinimui, apgaulės požymiui, nusikalstamos veikos imitacijos modeliui tokio pobūdžio bylose, subjektyviųjų požymių įrodinėjimui ir kitiems klausimams. Dalis tyrimo skirta bausmių skyrimo ypatumų už prekybą žmonėmis analizei.

Tyrimė pažymima, kad Lietuva tapo šalimi, kuri ne tik eksportuoja į prostituciją užverbuotas moteris į Vakarų, bet ir priima tokias moteris iš kitų šalių - Rusijos, Baltarusijos, Ukrainos, Moldovos. Iš įvairių šalių (pvz., dingusių be žinios žmonių, jų lyties ir amžiaus, deportuotų iš užsienio į Lietuvą žmonių, užfiksuotų prostitučių iš Lietuvos užsienio valstybėse šalių), spėjama, kad kasmet apie 1000 moterų išvežama prostitucijai iš Lietuvos į užsienį. Šie procesai pasižymi dideliu latentškumu ir visiškai neatspindi oficialioje statistikoje. Prekeivių aukomis vis dažniau tampa jaunos, išsilavinimo neturintys ir socialiai pažeidžiamos merginos.

Darbe atskleidžiama, kad daugelio Europos valstybių baudžiamieji įstatymai numato baudžiamąją atsakomybę už prekybą žmonėmis. Be abejo, skiriasi atskirų nusikalstamų veikų sudėty, požymių formuluočių ir sankcijų ribos. Be to, nusikalstamos veikos, susijusios su prekyba žmonėmis, patalpintos ir skirtinguose baudžiamųjų įstatymų skyriuose. Tačiau esama valstybių, kurių baudžiamieji įstatymai prekybos žmonėmis normos nenumato.

Atlikto tyrimo pagrindu daroma išvada, kad Lietuvoje nėra nusistovėjusios teisminės praktikos sprendžiant tokio pobūdžio baudžiamąsias bylas. Faktų, jog moteris ar mergina bandoma įtraukti į prekybos žmonėmis tinklą teisėsaugos institucijos turi daug, tačiau dėl įrodymų trūkumo pradėti tyrimą pagal BK 147 str. yra gana sunku. Dažnai prekybos žmonėmis nusikaltimai perkvalifikuojami į lengvesnius - sukčiavimo arba pelnytos iš kitos žmogaus prostitucijos bei įtraukimo į ją.

Vertinant teismų praktiką prekybos žmonėmis bylose, pastebima tendencija skirti gana švelnias bausmes prekeiviams žmonėmis (paprastai prekeiviams žmonėmis teismai skiria 2-3 metų trukmės realią laisvės atėmimo bausmę).